

Άνθρωπος και κόσμος: η ανθρωπική αρχή, το τεχνικόν πνεύμα και η εσχατολογία (Δημήτριος Κ. Γερούκαλης, Ψυχίατρος, Διδάκτωρ ΕΚΠΑ)

Categories : [ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ](#)

Date : 25 Αυγούστου, 2020

Α΄. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ: Ἡ Ανθρωπική ἀρχή

Ἡ θεολογία τῶν Πατέρων περιγράφει τόν ἄνθρωπον ὡς μικρόκοσμον, ὁ ὁποῖος ἐμπεριέχει τόν μακρόκοσμον καί συνδέει διά τοῦ σώματός του τά ὑλικά μέ τά νοητά, καταδεικνύοντας οὕτως τήν ὀργανικήν σύνδεσιν τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς κτίσεως. Ἡ ἀλήθεια τοῦ ἀνθρώπου συνδέεται ἀρρήκτως μέ τήν ὑλικήν κτίσιν. Ἡ ἀλήθεια αὐτή θεμελιώνεται ἐπί τοῦ γεγονότος τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου ὑπό τοῦ Θεοῦ εἰς τό τέλος τῆς Δημιουργίας, ἀφοῦ εἶχε προηγηθεῖ ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι εἰς τά γνωστικά συστήματα ὁ ἄνθρωπος ἐμφανίζεται πρό τῆς δημιουργίας τῆς κτίσεως, ἐν ἀντιθέσει δηλαδή πρός τό βιβλίον τῆς Γενέσεως, ὅπου, ὅπως ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ, ὁ Θεός δημιουργεῖ τόν ἄνθρωπον μετά τήν ὀλοκλήρωσιν τῆς κτίσεως. Διά τῆς περιγραφῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὑποδηλώνεται ἡ σχέσις ἀνθρώπου καί κτίσεως, οὐχί μόνον αὐτή τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν κτίσιν, ἀλλά καί αὐτή τῆς ἀνάγκης τῆς παρουσίας τοῦ ἀνθρώπου διά τήν ὑπαρξιν τῆς κτίσεως.

Ἡ κτίσις ὑπάρχει διά νά «κορυφωθῇ» εἰς τόν ἄνθρωπον, τήν κορωνίδα ὅλης τῆς Δημιουργίας. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος Ὁμολογητής, ταυτίζοντας τόν ὄντως ἄνθρωπον μέ τόν Χριστόν, ἀναφέρει ὅτι τά πάντα ἐδημιουργήθησαν μέ στόχον τόν ἄνθρωπον. Ἄνευ αὐτοῦ ἡ φύσις καταρρέει.

Ἡ ὄντολογία, ἡ ἀλήθεια τῆς κτίσεως, δέν εἶναι ἱστορική, πρωτολογική, ἀλλά τελεολογική, ἐσχατολογική. Καί εἰς τήν ἐσχατον ἀλήθειαν τοῦ κτιστοῦ κόσμου, κεῖται ὁ ἄνθρωπος. Αὐτή ἡ διαπίστωσις, προκύπτουσα ἀπό τό Βιβλίον τῆς Γενέσεως, ἀντιστοιχεῖ εἰς τήν Ἀνθρωπικήν ἀρχήν (ΑΑ) τῆς Κοσμολογίας, ὅπως αὐτή διατυπώνεται διά τῆς συγχρόνου φυσικῆς καί γενικῶς τῶν μή Εὐκλείδειων γεωμετριῶν, ἐπιστῆμαι αἱ ὁποῖαι ἀνακαλύπτουν τήν Δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνευτικῶς λοιπόν, συμφώνως πρός τήν Ἀνθρωπικήν ἀρχήν, τόσον οἱ φυσικές σταθερές ὅσον καί ἡ μορφή τῶν φυσικῶν νόμων (ἀνεξαρτήτως συμμετρίας ἢ θραύσεων) ὀδηγοῦν εἰς τέσσερα (4) εἶδη δυνάμεων, ἅτινα εἶναι πλήρως ἐναρμονισμένα μέ τήν παρουσίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν κτίσιν. Δηλαδή ἡ τελική φυσική θεωρία εἶναι τοιαύτη, ἐπειδή τό σύμπαν ἤθελε νά ὀδηγηθῇ εἰς τήν ζωήν καί τά ἔλλαγα ὄντα.

Παρενθετικῶς, ἡ κβαντική κοσμολογία διὰ τῶν Shron diger, Tripler, Παύλου, Δανέζη κᾶ, καταδεικνύουν ὅτι ἡ παρατηρούμενη μορφή τοῦ κόσμου, μέ τίς ἰσχύουσες σταθερές, ἀντιστοιχεῖ εἰς τήν πλέον πιθανήν λύσιν. Δηλαδή τό σύμπαν, μεταβαίνοντας ἀπό τό «μή εἶναι» εἰς τό «εἶναι», ἐπιλέγει τήν πλέον πιθανήν κατάστασιν, δηλαδή αὐτή ἡ ὁποία τό ὀδηγεῖ εἰς τόν παρατηρητήν του, εἰς τόν ὁποῖον ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός, ἡ δε παρατήρησις τῆς κτίσεως ὑποκινεῖ τήν ἀνακαινιστικήν δραστηριότητά του. Διότι ὁ ἄνθρωπος, ὡς «κατεπιστευματοῦχος» τῆς κτίσεως, ὀφείλει νά ἀνακαινίζεται ἔναντι τοῦ διαθέτου, διὰ τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ ρόλου του καί νά μεριμνᾷ διὰ τήν ἀκεραίαν μεταβίβασιν τοῦ «καταπιστεύματος» εἰς τόν «καταπιστευματοδόχον». Τά ἀνωτέρω εἶναι βασικά προϋποθέσεις τῆς ὑπάρξεως, διότι ἀλλέως πως ὁ ἄνθρωπος ἐγκλωβίζεται εἰς τήν αὐτοαναφορικότητά του. Διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἶναι νοσταλγός τοῦ μέλλοντος, ὡς ὑποκείμενο τοῦ διαρκοῦς ὄντολογικοῦ ἐμπλουτισμοῦ, τόν ὁποῖον εἰσάγει τό μέλλον ὡς τό ὄντως νέον καί καινοφανές. Ἡ τελική οὐσία καί τό τελικόν εἶναι τῶν ὄντων καί τοῦ κόσμου μᾶς ἀναμένουν εἰς τό μέλλον.

Β΄. ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ πτώσις τοῦ ἀνθρώπου κατανοεῖται πληρέστερον, οὐχί ὡς ἡ κάθοδος εἰς τήν σαρκικήν κατάστασιν, ἀλλά ὡς τό δράμα τῆς γνώσεως καί τῆς συνειδήσεως (ἐξάρθρωσις, ἀποδόμησις, ὀλίσθημα ἀντιληπτικῶν καί γνωστικῶν ἱκανοτήτων μας). Δι' αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀποκόπτεται ἡ μετοχή μας εἰς τοὺς ἀνωτέρους κόσμους καί ἀπομονωνόμεθα, ὡς πλάσματα, εἰς τήν μοιραίαν θνητότητα τῆς μοναχικῆς ὑπάρξεώς μας ἐντός τοῦ κόσμου τούτου. Ἀδυνατούμε νά ἀντιληφθοῦμε καί νά ἐπιτελέσουμε τήν συμβολικήν λειτουργίαν ἐκάστης τῶν μορφῶν καί παρορῶμεν τήν διττήν διάστασιν τῆς κτίσεως -- πνευματικήν καί ὑλικήν -- ἡ ὁποία, ἐν σχέσει ἀλληλοεξαρτήσεως, προσδιορίζει τήν πραγματικότητά τους καί ἀντιλαμβανόμεθα μόνον τήν ὑλικήν φυσιογνωμίαν τῆς κτίσεως.

Αὐτή ἡ ἀπώλεια τῆς αἰσθήσεως τῶν συμβόλων, ἀποϊεροποιεῖ τήν ζωήν, ἐπιβάλλει τόν διαχωρισμόν μεταξύ πνεύματος καί ὕλης, ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ, κτιστοῦ καί ἀκτίστου. Ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τῆς ἐλευθερίας του, διότι μόνον ἡ ἐπικοινωνία εἰς τόν χῶρον τοῦ πνεύματος συνιστᾷ συνάντησιν ἐλευθερίας.

Ἡ ἐμμονή τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν αὐτοαναφορικότητα τῆς ὑπάρξεώς του ὀδηγεῖ εἰς τό Μηδέν, διότι παραμένει ὑποταγμένος εἰς τήν ἀναγκαιότητά του, τήν φύσιν, τόν κόσμον, τόν «Καίσαρα».

Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου ἐδράζεται εἰς τό βασίλειον τοῦ Πνεύματος. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πνευματικό ὄν, φέρον τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καί δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τις

ἀνακαλύψεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Καί ὅμως ὁ πτωτικός ἄνθρωπος, ἀκριβῶς διατί ἐπέτρεψε τήν πτώσιν του, **ὑποκύπτει εἰς τήν ἐξουσίαν τῆς τεχνολογίας**. Ἄλλωστε δέν ἀπαιτοῦνται αἱ θυσίαι τοῦ παρελθόντος. Προϊούσης τῆς εκκοσμηκείσεως, τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ κέντρου, τῆς δημιουργίας ἰδιαιτέρων καί αὐτονόμων σφαιρῶν, **ὁ πτωτικός ἄνθρωπος παραδίδεται καί ἀποδίδει τήν ἀπαιτουμένην ὀλοκληρωτικήν ἀναγνώρισιν εἰς τήν τεχνολογίαν**. Ἐν ἀντιθέσει, ὁ ὄντως ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει κατά τρόπον πνευματικόν τήν τεχνολογίαν. Ἀντιθέτως, εἰς τό Τεχνικόν πνεῦμα, ἐπεκράτησε ἡ ἐξω-ἠθική ἱεράρχησις τῆς ἀνθρωπίνης μερίμνης μέ πρῶτιστο μέλημα αὐτό τῆς ἀποδοτικότητος καί ἀποτελεσματικότητος. Τό Τεχνικόν πνεῦμα μεταβάλλει καί διαστρέφει τό πνευματικό περιεχόμενο τοῦ ἀνθρώπου. Εἰδικώτερον, τό τεχνικόν πνεῦμα ὑπερβαίνει τόν ἑαυτόν μας, ἀπλῶς παρακάμπτοντάς του. Ὁ τεχνολογικός πολιτισμός εἶναι συγκροτημένος περί τό «ὠφελιμιστικόν συμφέρον».

Γενικώτερα ὁ λεγόμενος «Δυτικός πολιτισμός» διακρίνεται διά τήν **παρατεταμένην περιφρόνησιν του πρὸς τήν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν**: εἶναι αὐτό τό μακρᾶς διαρκείας σκάνδαλον τῆς ἀνθρωπίνης ἀπληστίας, ὁμοῦ μετά τῆς ἀντιθέσεως πολιτισμοῦ - φύσεως. Ὁ φιλελευθερισμός καί ὁ μεταμοντερνισμός, ὡς πολιτικές ἐπιλογές, προσβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν πλήρη ἐλευθεριότητα τοῦ ἀτόμου ἀπό παντός περιορισμοῦ (τῆς λογικῆς, τῆς ἠθικῆς, τῆς ταυτότητος), ἀπαλλαγμένον ἀπό παντός συμβιβασμοῦ, ὑποκινώντας ἕναν ἀχαλίνωτον ναρκισσιστικόν ἀτομισμὸν καί πολιτισμικόν φιλελευθερισμὸν. Τό υποκείμενον, ὁ ἄνθρωπος, εἶναι δέσμιος τῶν «ἀναγκῶν» τῆς φύσεώς του.

Ἀλλά δέν μᾶς υποδουλώνει τό Τεχνικό Πνεῦμα αὐτό καθεαυτό, ἀλλά ἡ ἱερότης τήν ὁποίαν ἔχουμε μεταβιβάσει εἰς αὐτό. Ὁ τεχνο-πολιτισμός ἔχει οἰκοδομηθεῖ ἐπὶ τῆς διεστραμμένης καί λανθασμένης ιδέας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, θέτοντας οὕτως εἰς κίνδυνον καί εἰς μετάπτωσιν, πρὸς τό μηδέν, τήν ὑπαρξίν μας.

Γ΄. ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΖΩΗ, ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ἐπέστη ἡ ὥρα ἐπαναφορᾶς τῶν ὑπερδιανοητικῶν συμβόλων τῆς πίστεως, ὡς πρόταγμα καί ὡς θωράκισι ἔναντι τοῦ τεχνολογικοῦ μηδενισμοῦ. Ὅλων τῶν δημιουργημάτων τό ἀρχαιότερον καί πληρέστερον εἶναι ὁ Παράδεισος, ἡ ἐπανεύρεσις τοῦ ὁποίου, καί ἡ ἐπανατοποθέτησίς μας ἐν αὐτῷ, εἶναι τό διακύβευμά μας.

Ἀναστοχαζόμενοι τήν ἐξέλιξιν τῆς σκέψεως, διαπιστώνουμε τήν ἀδυναμίαν συγκροτήσεως συνεκτικοῦ λόγου μεταξύ ὄντος / ὑπάρξεως, φύσεως / λόγου, ἕως τῆς

έποχης της διατυπώσεως της θεολογίας των Πατέρων της Καθολικής, Αποστολικής Ανατολικής Εκκλησίας τον 4ο μ.Χ. αιώνα. Την προηγηθείσαν αυτού του αιώνας περίοδο, διετυπώθη ή σπερματική θεωρία διαστάσεως όντος και ύπάρξεως, ή όποια έδημιούργησε την άποξένωσιν, παράγωγον της όποίας είναι ή **ύπολογιστική σκέψις και ή όποια έξέθρεψε τό Τεχνικόν πνεύμα.**

Ό άνθρωπος άπώλεσε την θέασιν της ύπάρξεως και προσεγειώθη εις τον μηδενισμόν. Η ουσία της τεχνολογίας και ή τεχνική ανάπτυξις ύποκαθιστούν τελικώς την ύπαρξιν και στεφανώνουν την άνυπαρξίαν. Είναι ή, κατά Heidegger, έκφρασις ότι δηλαδή ή πηγή της ύπολογιστικής σκέψεως άνιχνεύεται εις τον πυρήνα του Δυτικού μηδενισμού.

Έμπιστευόμεθα όμως την άναδυθησομένην «σώζουσαν» δύναμιν, άκριβώς την στιγμήν του μεγίστου κινδύνου, ως την αίτίαν ή όποια θά έπιτρέψη την **έπιστροφήν της θεολογίας, δηλαδή την θριαμβευτικήν έπιστροφήν της άνθρωπίνης ύπάρξεως, τουτέστιν την έπαναφοράν των όντολογικών και θεολογικών ριζών της ύπάρξεώς μας. Αυτό ύποδηλώνει την έπιστροφή της Έσχατολογικής προοπτικής της ζωής μας.** Η Εκκλησία, Ανατολική, Καθολική, Αποστολική, συγκροτεί νοοτροπίαν, προκύπτουσα εύθέως από τό τί σημαίνει ή αισθητική πολιτική πραγμάτωσις της Εκκλησίας ως Έσχατολογίας. Τό σώμα της Εκκλησίας: α') λειτουργεί κατά τρόπον διακονικόν, μυστηριακόν, προσωπικόν και συμβολικόν, β') άσκεϊ διαρκή προφητικήν κριτικήν και γ') διαβρώνει και μεταποιεί έκ των έσω τό πολιτικό σύστημα.

Όλα αυτά δύνανται νά συμβαίνουν διότι τά ανθρώπινα όντα έχουν διανοητικές δυνάμεις, τίς όποιες δέν θά είχαν εάν λειτουργούσαν συμφώνως πρός τίς άρχές της κλασικής φυσικής (δηλαδή της Εύκλειδείας γεωμετρίας και Νευτωνείας φυσικής). Ό άνθρωπος όμως λειτουργεί διά της «Μή Γραμμικής Δυναμικής» (μή Εύκλείδεια γεωμετρία, ήτοι γεωμετρία Riemann). Άκόμη και ή λεγομένη «Δυτική παράδοσις» άναγνωρίζει ότι τό πνευματικό σώμα του ανθρώπου είναι μέν ύλικής φύσεως, αλλά επί πλέον δυναμικής, πέραν των υπό του ύλικού αισθητηριακού του πλαισίου τιθεμένων όρίων. Τό πνευματικόν σώμα άνήκει έπομένως, και υπό συνθήκες Εύκλειδείας γεωμετρίας, εις τον κόσμον του άοράτου (γεωμετρία Riemann). Βασικόν στοιχείον του μή Γραμμικού Συστήματος είναι ή ικανότητα έπεξεργασίας συμβόλων. Δι' αυτού του μηχανισμού έρμηνεύεται ή λειτουργία του γλωσσικού / γνωστικού συστήματος (συντακτικό, σημασιολογικό, πραγματικό) και ή λήψις αποφάσεων και λειτουργία υπό καθεστώς άβεβαιότητας και συγκρούσεων. Και αυτό, διότι ή περί τον κόσμον αντίληψις είναι μία Εύκλείδεια ύποκειμενική τομή εις ένα συνεχές, μή Εύκλείδειο, χωροχρονικό γίγνεσθαι.

Η έσχατολογική προοπτική του ανθρώπου περιλαμβάνει τό «Μυστήριον» (μύησις εις άλλον τρόπον προσλήψεως και κατανοήσεως του κόσμου) και την «Συμβολικήν

ζωήν» (αίσθητοποίησις τῶν δυνατοτήτων τοῦ κόσμου εἰς ἄλλην ποιοτικήν διάστασιν, πέραν ἐκείνης τῆς καθημερινότητος).

Ἡ οὕτως ἐκφραζομένη «ὄντως ζωή» ὑποδηλώνει τήν ἰκανότητα καί τήν γνῶσιν τῆς ἀνάγκης νά ἐπιτελῇ ὁ ἄνθρωπος τίς σωματικές του ροπές συμβολικῶς, συμφώνως δηλαδή πρὸς νοηματοδοτημένους ὁρισμούς τοῦ ἑαυτοῦ καί τῆς ὑπάρξεως. Αὐτή ἡ συμβολική περιστοίχισις τοῦ σώματος, τῶν ἀναγκῶν του καί τῶν ὁρμῶν του, εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς Πίστεως. Κατά τήν πορείαν τῆς Συνεξελίξεως, οἱ βιολογικές ἀνάγκες ὀργανώθηκαν εἰς ποικίλες μορφές τοῦ βίου, οὕτως ὥστε ἡ ἔκφρασις τῶν βιολογικῶν ἀναγκῶν νά ἐξαρτᾶται ἀπό νοηματοδοτημένους τρόπους σκέψεως. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι ἡ πλέον ἀκατέργαστος, ἡ πλέον ἀδιαφοροποίητος καί ἡ ὁποία δέν θά ἔχη ἀναγνωρίσιμον μορφήν (ὑπόστασιν) εἰ μή μόνον ἐάν σχηματοποιηθῇ καί μορφοποιηθῇ ἀπό τήν συμβολικήν ζωήν. Διά τοῦ συμβολισμοῦ, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀποπρογραμματίζει τις γενετικές ἐπιλογές καί τά «ἐγώϊστικά» γονίδια.

Οὐδεὶς τῶν πιθήκων ἢ τῶν ὄνων δύναται νά «ἀντιληφθῇ» τήν διαφοράν μεταξύ «Ἀγιασμοῦ» καί ὕδατος πρὸς πόσιν, δεδομένης τῆς ἰδίας χημικῆς συστάσεως. Ὅμως, ἡ νοηματοδοτημένη διαφορά παράγει ὅλην τήν διάφορον ἀξιολόγησιν καί χρῆσιν τοῦ «Ἀγιασμοῦ» καί τοῦ ὕδατος παρά τοῖς ἀνθρώποις καί πιθήκοις.

Δ΄. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν διερωτᾶται, ὑποβάλλει πλεῖστα ὅσα ἐρωτήματα καί ἀναζητᾶ ἀπαντήσεις. **Ἡ ἐρώτησις εἶναι ἡ ἀρχή τῆς σκέψεως.** Ἡ ἀπάντησις, τήν ὁποίαν ἐκπορθεῖ ἡ σκέψις, εἶναι ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς ἐπομένης ἐρωτήσεως.

Ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾷ, διότι ἐντός του εἶναι διάπυρος ἡ ἀνησυχία πρὸ τοῦ ἀγνώστου. **Ἡ ἐρώτησις εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀπαντήσεως.** Ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τήν ἰδιαιτέραν μοῖραν, εἰς μίαν κατηγορίαν γνώσεών της, νά ὑποβάλλῃ ἐρωτήσεις, τίς ὁποῖες δέν δύναται νά ἀπορρίψῃ, διότι τῆς ὑπεβλήθησαν διά τῆς ἰδίας τῆς φύσεώς της, ἀλλά εἰς τίς ὁποῖες δέν δύναται νά ἀπαντήσῃ, διότι ὑπερβάλλουν τήν ἀνθρωπίνην διάνοιαν.

Τό σκότος - «Ἐπέκεινα» εἶναι ἡ ἐρώτησις τοῦ φωτός - «Ἐνθάδε». Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ σκότους ὑποδηλώνει τόν σεβασμόν τοῦ μυστηρίου. Συνείδησις μυστηρίου εἶναι τελικῶς ἡ ὑπεύθυνος στάσις τοῦ λόγου πρὸ τοῦ Ὑπερβατικοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐκφράζεται διά τοῦ μυστηρίου, ἤτοι τῆς μύσεως εἰς ἄλλον τρόπον κατανοήσεως καί προσλήψεως τοῦ κόσμου. Διά δέ τοῦ Συμβολικοῦ τρόπου ζωῆς, ὁ ἄνθρωπος δύναται νά αἰσθητοποιήσῃ τίς δυνατότητες τοῦ κόσμου, εἰς ποιοτικήν διάστασιν πέραν ἐκείνης τῆς καθημερινότητος.

Εἶναι ἡ ἀνάδειξις τοῦ ΠΡΟΣΩΠΟΥ, τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ ἐκείνου τύπου, ὅπου αἴρεται ἡ ἀντίφασις ἀτομικισμοῦ - κολλεκτιβισμοῦ. Ἡ ἐλευθερία τοῦ Προσώπου ὡς ὀλότητος σημαίνει ὅτι, ἐνῶ ἡ ἀνθρωπίνη μορφή εἶναι ἓνα μορφοκλασματικόν τῆς φυσικῆς ὑπάρξεως, διαθέτει τὴν δυνατότητα, ἰκανότητα ἀποδεσμεύσεως ἀπὸ τό πεδίου τῆς ἀνάγκης, τὴν ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς ταυτότητος (ὑπαρκτικῆς ἑτερότητος). Διὰ τοῦ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ὁ ἄνθρωπος πορεύεται ἀπὸ τό «κατ' εἰκόνα» πρὸς το «καθ' ὁμοίωσιν», δοξολογῶντας τὸν Θεόν καὶ δικαιῶνοντας τὴν ἐπὶ τῆς Γῆς παρουσίαν Του, τουτέστιν, ἄνθρωπος καὶ κτίσις εἰς εὐχαριστιακὴν σχέσιν, δοῦλος Θεοῦ, Πρόσωπον, διὰ νά μετέχη τῶν Ἀκτίστων Ἐνεργειῶν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

* Ἐπιστημονικός Διευθυντής Ἀστικῆς Ἐταιρείας ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, Κῶς

Ἄλλο κείμενο του συγγραφέα:

[Το πρόβλημα του κακού \(Δρ. Δημήτριος Κ. Γερούκαλης, Νευρολόγος - Ψυχίατρος\)](#)